

Formannskapetets behandling av - PS-129/25 - Budsjett 2026 og økonomiplan 2026-2029 27.11.2025

Vedtak

Budsjett- og økonomiplan (BØP) 2026 -2029

INNSTILLING FRA FORMANNSKAPET

1. Kommunestyret vedtar Budsjett 2026 og økonomiplan 2026 – 2029 med endringer i.h.t punkt 24 for drift og punkt 26 for investeringer for de mål, rammer og tiltak som kommer frem for det enkelte rammeområdet.

Økonomiplanens første år utgjør kommunens årsbudsjett for 2026.

2. Kommunestyret legger til grunn måltall og handlingsregler vedtatt i budsjettsak 113/23.

Måltallene innarbeides i revisjon av økonomireglementet og skal sikre forsvarlig drift av kommunen og muliggjøre oppbygging av disposisjonsfondet.

3. Driftsbudsjettet vedtas i henhold til «bevilgningsoversikt drift» § 5-4 første og andre ledd.

4. Investeringsbudsjettet vedtas i henhold til «bevilgningsoversikt investering» §5-5 første og andre ledd.

I sak 98/25 vedtok kommunestyret følgende: *Kommunestyret ber kommunedirektøren synliggjøre de økonomiske konsekvenser utbygningsavtaler utgjør i budsjett og økonomiplan.*

Kommunestyret ber kommunedirektøren kvalitetssikre om manglende oppstilling av oversikt over økonomiske forpliktelser kommunen har etter inngåtte utbyggingsavtaler er forenelig med kommunelovens krav til budsjett- og økonomiplan. '

5. *Lånerammen for investeringer settes for 2026 til 111,156 MNOK.*

I tillegg tas det opp 40 MNOK i startlån hos Husbanken - til videre utlån, jfr. punkt 20. Låneopptak for investeringer i varige driftsmidler for resten av økonomiplanperioden settes til 237, 300 MNOK i 2027, 15,240 MNOK i 2028 og 9,320MNOK i 2029.

6. Inntekt og formueskatt settes til maksimal sats i henhold til Stortingets vedtak.

7. I medhold til lov om eiendomsskatt til kommunane (eiendomsskattelova) §§ 2 og 3 skal følgende

utskrivningsalternativ benyttes for skatteåret 2026:

Eiendomsskattesatsen utskrives med 4 ‰ for bolig- og fritidseiendom og 7 ‰ for alle andre eiendommer i henhold til eiendomsskattelovens § 2 og 3. Bunnfradrag for godkjente bolig- og fritidseiendommer settes til kr. 200.000.

a. Eiendomsskatt skrives ut i henhold til vedtatte eiendomsskattevedtekter.

b. Eiendomsskatt forfaller til betaling med samme terminer som øvrige kommunale avgifter.

c. Etter eiendomsskatteloven § 7a skal det innvilges fritak for eiendomsskatt for så vidt gjelder private

barnehager og skoler, som ikke driver på kommersielt grunnlag. Videre kan eiendommer som eies av

stiftelser eller organisasjoner, som ivaretar kommunens gavn eller tarv og som ikke driver på kommersielt grunnlag, herunder bygdehus og idrettsanlegg som er åpne for alle, av kommunestyret

innvilges fritak for eiendomsskatt.

d. For skatteåret 2026 skal det gis fritak for eiendom iht. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a) for Kulturfabrikken Eiendom AS – gnr. 15 bnr. 31 seksjon 1, 6 og 7.

e. For 2026 gjennomføres en kontormessig oppjustering av gjeldende takster, (i henhold til Eiendomsskattelovens § 8A-4) med 10 %.

8. Budsjett 2026 for Kulturfabrikken Sortland KF vedtas med en overføring fra kommunen på 26,06 MNOK. Kommunestyret ber styret i Kulturfabrikken KF sikre at foretaket reduserer merforbruket mest mulig før det går tilbake til kommunen 1.5.2026.

9. Nye gebyr- og betalingssatser for pleie og omsorg i 2026 vedtas i henhold til vedlagt tabell i saken jfr. Vedlegg 2.

10. Priser på kommunale tjenester som endres fra 01.01.26 jfr. også vedlegg 1:

1. Vann, abonnementsgebyr: kr. 1.469 + mva. (+ 10,2 %)

2. Vann, forbruksgebyr: kr. 18,59 + mva. (+ 24 %)

3. Avløp, abonnementsgebyr: kr. 1.914 + mva. (+ 68 %)

4. Avløp, forbruksgebyr: kr. 21,42 + mva. (+ 64,4 %)

5. Feieavgift: kr. 850 + mva. (+ 22,7 %)

6. Omregningsfaktor for stipulert forbruk beholdes på 1,2 i henhold til anbefaling fra Norsk vann samt forurensningsforskriften § 16-4, første ledd.

7. Gebyr for etablererprøve fastsettes til maksbeløp.

11. Gebyrregulativ for husholdningsrenovasjon og slam vedtas i tråd med vedlegg 3 fra Reno-Vest IKS. Det forutsettes at abonnenter fortsatt kan levere 3 kubikk gratis betalingsavfall pr år. Reno Vest IKS må ved fastsettelse av gebyrer forholde seg til praksis for beregning av gebyr for innbyggere i Sortland kommune.

12. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 8,184 MNOK til Den Norske kirke v/Sortland kirkekontor inkl. kommunal tjenesteyting. Kommunestyret vedtar at PPD- eiendommen legges ut for salg i det åpne markedet med en klausul om at den skal brukes til trossamfunn og imøteser Menighetsrådets interesse for å kjøpe eiendommen.

13. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 1,6 MNOK til Vesterålsrådet.

14. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 0,6 MNOK til RKK.

15. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 4,84 MNOK til PPD.

16. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta nødvendige budsjettekniske tilpasninger og pensjonsjusteringer.

17. Kommunestyret gir kommunedirektøren fullmakt til å fordele budsjett på ansvars- og artsnivå innenfor rammene.

18. Enkeltvedtak som fattes i løpet av 2026 som medfører budsjettmessige konsekvenser for 2026-2029 skal også inneholde et oppdatert handlingsprogram med saldering for hele økonomiplanperioden. Utbyggingsavtaler som inngås og som har budsjettmessige konsekvenser skal være saldert innenfor økonomiplanperioden.

19. Sortland kommune vedtar økt bosetting av 20 flyktninger i 2026, det bosettes ingen enslige mindreårige under 15 år. Sortland kommune skal styrke arbeidet for at allerede bosatte flyktninger skal bo videre her, få seg jobber og gjerne kjøpe bolig.

20. Lånerammen på startlånsmidler fra Husbanken settes til 40 MNOK for 2026.

21. Med bakgrunn i demografiske og økonomiske utfordringer bes kommunedirektøren fortsette utrede organisasjon og tjenesteproduksjonsstruktur. Dette forelegges politisk behandling i løpet av 2026.

22. Kommunedirektøren gis fullmakt til å oppta en løpende trekkrettighet (kassekreditt) på inntil 140 MNOK fra 1. januar 2026.

23. Endringer i forskrifter

Forskrift om vann- og avløpsgebyr, Sortland kommune endres slik at den støtter opp om politisk føring om å tilrettelegge for at generasjoner kan bo sammen jf. pkt 28. Forskriftsendring går som egen sak.

24. Økonomiske endringer i forhold til kommunedirektørens fremlagte forslag til driftsbudsjett for 2026

Budsjettfremlegget er ikke konsekvent på om kommunestyret skal budsjettere på rammenivå eller ikke. Kommunestyret inviteres til å budsjettere på rammer for senere at man skal gi fullmakt til kommunedirektør til å fordele rammene på ansvar og artsnivå. Kommunestyret ber kommunedirektøren avklare om det er behov for endringer i økonomireglementet med hensyn til hvordan man budsjetterer.

Punkter som endres på ansvar og artsnivå	2026	2027	2028	2029
Demokratistøtte	871	871	871	871
Dirigent demenskor	70	70	70	70
Gerdas Hus	200	200	200	200
Kjøp av tjenester Visit Vesterålen	900			
Tilskudd bygdehus	400	400	400	400
Tilskuddsportalen	38	36	56	(tilskudds-portalen finansieres over ramme Område KD)
Åpen hall	100	100	100	100
Garantiansvar utleie NAV	500	2026 dekkes under ramme NAV		
Sommer SFO	150	150	150	150
Nye VTA-plasser – 10 stk	500	500	500	500
Innløs evt. Hjemmel fysio	600	600	600	600

Skole-LOS	468	468	468	468
Prosjekt frivillighet	1 000	1 000	1 000	1 000
Bunnfradrag eiendomsskatt	3 900	3 900	3 900	3 900
Gratis Hall Barn og Unge I Blåbyhallen	1 700	1 700	1 700	1 700
Ikke redusere en legehjemmel	650	650	650	650
Opprettholde dagaktivitetstilbud (demens)	860	860	860	860
Opprettholde mat hjemmeboende	300	300	300	300
Revisjon Kystsoneplan	1000	2026 dekkes under ramme Teknisk		
Reguleringsplaner Indre Havn og Skjåneset	2000			
SUM	16 169	11 769	11 769	11 769
Reduksjon på ansvarsnivå post ; Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon» og Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2026	2027	2028	2029
Kommunedirektør	-1 952	-1 952	- 1 952	-1 952
Oppvekst	-3 172	3 172	3 172	3 172
Helse og Omsorg	-3 674	-3 674	-3 674	-3 674
Teknisk og samfunnsutvikling	-2 037	-2 037	-2 037	-2 037
SUM	-10 835	-10 835	-10 835	-10 835
Utbytte Vesterålen Energi + Reno Vest	-5900			
Justering anslag rammetilskudd	- 10000	-10000	- 10000	-10000
SUM Inndekning	-26 735	-26 735	-26 735	-26 735
Økning i resultat	10 566	14 290	19 649	25 029

Reduksjon på ansvarsnivå post ; Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon» og Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon

Sortland kommune skal skjære betydelig ned på bruk av eksterne konsulenter – som brukes og dekkes av budsjettposter som «Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon» og Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon», samt i investeringsprosjekter.

Interne fullmakter tilpasses slik at alle eksterne innkjøp over 50 000 kr må godkjennes av kommunedirektør ved kommunalsjef og det skal rapporteres til økonomiutvalget i hver tertialrapportering dersom eksterne brukes.

Dersom det er behov for å prioritere ytterligere mellom hvilken ekstern innleie/innkjøp som skal reduseres, så gir kommunestyret fullmakt til formannskapet til å prioritere hvor det skal kuttes. Det legges da frem sak med komplett oversikt over ekstern innleie/innkjøp.

Nærmere om tilpasninger på de enkelte rammeområdene

Kommunedirektør

Sortland kommune skal bruke egen kommuneadvokat til alle saker som krever det og stillingen skal være selvfinansierende jf. forutsetninger ved opprettelsen av stillingen. Interne fullmakter til å bruke eksterne advokater tilpasses dette. Ved bruk av eksterne advokater skal det være godkjent av kommunedirektøren selv og det skal rapporteres i hver tertialrapportering dersom eksterne advokater brukes på rammeområder.

Sortland kommune skal skjære betydelig ned på bruk av eksterne konsulenter – som brukes og dekkes av budsjettposter som «Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon» og Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon», samt i investeringsprosjekter. Interne fullmakter tilpasses slik at alle eksterne innkjøp over 50 000 kr må godkjennes av kommunedirektør ved kommunalsjef og det skal rapporteres i hver tertialrapportering dersom eksterne brukes.

Frivilligheten koordineres sektorovergripende og styres av vedtatt plan for Frivillighet. Denne følges opp med at det utpekes en Frivillighetskoordinator. Stillingen finansieres ved at interne ressurser som brukes på de ulike sektorene (Kultur, NAV, Helse og Omsorg, Oppvekst, Teknisk og Samfunnsutvikling, HR/Stab (næring og samfunnsutvikling) samordnes til en ressurs som legges med sektorovergripende funksjon i organisasjonen. Dette skal ikke gå ut over sektorenes behov for egen interne koordinering. Det rapporteres til formannskapet tertialvis på måloppnåelse satt i Frivilligmelding og budsjettplan.

Kommunestyret har vedtatt tidligere at prosjekt og utviklingsoppgaver skal leies inn av eksterne. Kommunedirektøren bes følge opp vedtak i sak PS-018/24 og at det gjennomføres snarlig. Organisasjonen rigges for å ha god intern bestiller- kompetanse på prosjekter og på styring under ekstern prosjektledelse.

Tilskuddsportalen er fremhevet av Næring og samfunnsutvikling som et svært viktig verktøy for lag og foreninger i Sortland. Medlemskap/abonnement dekkes innenfor rammen til KD.

Oppvekst

Skole- og barnehagestruktur i Sortland kommune skal ikke bestemmes eller endres administrativt eller i budsjettvedtak. Holmstad skole legges ikke ned i BØP-perioden. Eidsfjord

barnehage flyttes ikke fra grendehuset til Paviljongen så lenge det hefter en kommunal garanti på lånet til grendelaget. Skoler med kapasitet til å ta flere elever enn det som er i dag skal vurderes til å avlaste andre skoler som har høyt elevtall.

Kommunestyret ber kommunedirektøren legge fram en sak innen første halvår 2026 om framtidig skole- og barnehagestruktur i Sortland, basert på tidligere kunnskapsgrunnlag og allerede vedtatt samfunnsplan. Det leies ikke inn eksterne konsulenter. Prosess og sak må involvere en bred medvirkning fra bygder, FAU, elever, lærere, barn og unges representant, medvirkningsråd (ungdomsrådet) etc.

Sortland kommune inviterer til etablering av private skoler og barnehager, herunder tilrettelegge for privat overtagelse av eksisterende kommunale skoler/barnehager, slik som ble gjort på Jennestad i 2014.

NAV – og Barnevern vurderes tatt ut av rammeområde Oppvekst og organiseres slik at det helhetlige ansvaret for at virkemidler i NAV, og de støtte, -tilretteleggings og -forebyggende funksjoner som ligger i kommunen styres helhetlig slik at det økende Utenforskapet reduseres. Når NAV leier boliger fra SOBOS eller andre må de legges til grunn innenfor sin egen ramme at det kan oppstå ansvar for ødeleggelser etc. som de vil kunne ha et økonomisk ansvar for.

Helse og Omsorg

Det forventes tatt ut effekt på bruk av KI og digitalisering for eksempel ved bruk av pasientdokumentasjon, journalføring, digital hjemme-oppfølging, flere elektroniske medisindispensere, øke bruk av telefonkonsultasjoner ved legekantoret, redusere bruk av vikartjenester og overtid på legekantoret, i hjemmetjenesten og på institusjoner.

Prøve ut samlokalisering i praksis uten nye bygg. Ved å samle personalbaser og administrasjon der det er mulig, dele på natt- og vikarressurser og jobbe mer systematisk med tidlig innsats og raskere overgang fra sykehus til riktig omsorgsnivå.

Teknisk og samfunnsutvikling

Kommunestyret har vedtatt at

1. *Ansaret for gjennomføringen av reguleringsplan for nytt havneavsnitt på Skjåneset tilbakeføres til Sortland havn for en raskere fremdrift.*
2. *Parallelt og koordinert med oppstart av arealplan skal det igangsettes detaljregulering av Kringelen/Skjåneset for å sikre en helhetlig utvikling av kommunens havneaktiviteter.*
3. *Kystvakten har meldt behov for større arealer i Sortland havn. Det krever at arbeidet med reguleringsplanen for Indre havn prioriteres innen utgangen av 2025 for å imøtekomme behovet for arealer for bl.a. for å ivareta cruise, opplagsfartøy, fiskeflåten og mulige hurtigbåtruter i fremtiden.*
4. *Kommunedirektøren bes om å konsultere reinbeitedistriktet om planprosessene, herunder drøfte innholdet før politisk behandling. Dette for å bidra til å sikre samiske interesser og rettigheter i en tidlig fase.*
5. *Det settes av tilstrekkelig midler til gjennomføringen av disse to reguleringsplanene i Sortland kommunes Budsjett og økonomiplan for 2026 – 2029.*

For å finansiere at det gjennomføres to reguleringsplaner i Sortland Havn KF gjøres et direkte nedtrekk på rammen til Teknisk og Samfunnsutvikling for 2026. Det er ønskelig at dette kommer til uttrykk i nedjustert bemanningsnivå på Prosjekt og Utvikling ved neste naturlige avgang. Inntil videre dekkes det under rammen.

25. Kommunedirektøren bes hensynta følgende signaler fra kommunestyret ved gjennomføring av kostnadsbesparende tiltak i punkt 24 for 2026:

- Oppsigelser skal unngås. Reduksjon i lønnskostnader skal skje etter naturlige avganger.
- Reduksjon av stillinger ved naturlige avganger skal fortrinnsvis skje i administrative stillinger og ikke stillinger i direkte tjenesteproduksjon.
- Bruk av konsulentkostnader skal reduseres betydelig innenfor alle rammeområdene.
- Redusere bruk av innleie fra vikarbyråer
- Redusere bruk av overtid
- Ha tett dialog med ansatte og tillitsvalgte.
- Etablere porteføljestyring av investeringer.
- Aktiv gjeldsforvaltning. Legg fram strategi for rentebinding, refinansiering og justert avdragsprofil som reduserer netto finansutgifter.
- Grep mot sykefravær: Måltrettet arbeidsmiljøoppfølging i enheter over terskel, raskere tilrettelegging ved delvis fravær, og aktiv vikarstyring.
- Kompetansebygging med intern deling. Flytt mest mulig kurs til interne fagdager og digitale formater.
- Grep mot oppsigelser grunnet at kommunen ikke tilrettelegger for ansatte: Vedta i ADMU at alle ansatte i turnus har krav på tilrettelegging av arbeidstid så langt det er mulig, dersom familiesituasjonen eller andre forhold krever det.
- E-signering på alle relevante kontrakter, standardiserte digitale skjema, og strammere tilgangsstyring (rydde opp i lisenser og avvikle ubrukt programvare).

26. Økonomiske endringer på investering i forhold til kommunedirektørens forslag

Investeringer (ikke selvkost)	2026	2027	2028	2029
salg tomt Nortura	-25 000			
salg tomt bankplass/gamle brannstasjon	-15 000			
salg PPD	-5 000			
Regulering Rundheia/Lamarka	300			
Salg tomter Rundheia/Lamarka		-20 000		
Flerbrukshall	62 700	-62 700		
Sammenkobling Bjørklundveien-Vesterveien	-16 500	16 500		
Eidsfjord Barnehage	-1 500			
Salg Skytterhaugen	-20 000			
Avløp Skytterhaugen	20 000			
SUM	0	-66 200		
Investeringer selvkost				
Storvatnet	-16 000	16 000		

Bakgrunn:

- Salg av tomt Nortura iht vedtak i Kommunestyret 30.10.2025
- Gamle brannstasjon og bankplassen skal selges uten klausul.
- Flerbrukshallen fremskyndes med oppstart bygging så snart som mulig i 2026 og ferdigstillelse i 2027. Viktig etter at Nordland Fylkeskommune har satt av penger i 2026.
- Områderegulering Lamarka/Rundheia tas som investering i 2026. Salg av regulerte tomter gjøres i 2027.
- Salg av Skytterhaugen og bruk av inntektene til å finansiere avløp i.h.t vedtak i Formannskapet 5.juni 2025. Det fremmes sak med tilkobling til nytt anlegg via Markveien.
- Bygging av sammenkobling Vesterveien - Bjørklundveien forskyves til 2027 da det trengs tid i 2026 til å gjennomføre ferdig prosjektering, anbudsprosess og grunnnerv.
- Bygning av demning Storvatnet forskyves til 2027 da det først må fås nødvendig avklaringer i forhold til konsesjonsforhold med NVE.

27. I løpet av 1. halvår 2026 skal det fremlegges oppdaterte budsjett/kostnadsberegninger for:

- Sammenkobling av Bjørklundveien – Vesterveien
- Rundkjøring Bjørklundveien – rv82 og alternativt T-kryss med sidefelt og lysregulering.

28. For å styrke kvaliteten på tjenestene og oppnå økonomiske besparelser fra og med 2027 bes kommunedirektøren om å iverksette følgende tiltak i 2026:

1. Invitere til offentlig-privat samarbeid (OPS) for videre investeringer og drift innenfor helse og omsorg.
2. Igangsette tverrfaglig prosjekt om «Generasjoner som bor sammen» og søke KS/Statsforvalter eller andre om prosjektstøtte. Hvordan Sortland kommune kan utvikle en helhetlig strategi for å legge til rette for at flere eldre kan bo hjemme lenger, herunder hvordan kommunen kan stimulere til at flere generasjoner bor sammen under samme tak eller i tilknytning til hverandre. Dette bør utredes:
 - a. Demografiske utviklingstrekk og dagens bo- og tjenestesituasjon for eldre i Sortland.
 - b. Lavterskel støtte, veiledning, velferdsteknologi og tjenester som gjør det enklere for familier å ta imot eldre hjemme.
 - c. Hvordan kommunen kan bruke og styrke bruken av startlån, tilskudd til boligtilpasning og andre statlige ordninger som muliggjør generasjonsboliger.
 - d. Om kommunen innenfor lovverket kan bruke reduserte byggesaksgebyrer, justert eiendomsskatt eller andre lokale insentiver for å stimulere til generasjonsboliger.
 - e. Eventuelle kostnader og gevinster ved økt hjemmebasert omsorg og redusert behov for institusjonsplasser.

Formannskapet behandling - 27.11.2025 - PS-129/25

Forslag fra politikere

Tallbudsjett fra AP, foreslått av Tove Mette Bjørkmo , Arbeiderpartiet

Forslag 1 Tallbudsjett

Forebygging handler om å redusere risikoen for sykdom, skader og sosiale problemer før de oppstår. Dette gir innbyggerne bedre livskvalitet og færre helseplager. Det er flere kommuner som har forebyggende tiltak som en viktig del av sitt budsjett og bruke dette aktivt for å synliggjøre direkte gevinst. Dette mener vi mangler eller ikke er synliggjort i vårt budsjett.

Det er kostnader som utgifter til lønn, materiell og drift samtidig som man kan synliggjøre gevinster som redusert bruk av helsetjenester, mindre behov for omsorg, færre innleggelser. Det kan også synliggjøres indirekte gevinster som økt arbeidsdeltakelse, bedre livskvalitet og lavere kriminalitet.

KS har et eget program som har tatt dette i bruk og vi mener at det er viktig at dette kan synliggjøres og tas i bruk i Sortland kommune.

Tiltak	Opprettholdelse av tiltak	Inndekning
Gratis hall	1200	
Kutt rus/psykiatri/LOS	1278	
Dagaktivitetstilbud	860	
Tilskudd frivilligheten	500	
Mindre bruk av forebyggende tiltak ved opprettholdelse viktige tiltak		1500
Redusert ramme kommunedirektør		2338
Opprettholde legehjemmel	650	
Tilføre skole/barnehage	5000	
Redusert bruk av konsulenttenester		5650
Til sammen	9488	9488

Forslag 2 Flytting Eidsfjord Barnehage

Kommunestyret kan ikke se at det er gjort økonomiske beregninger som synliggjør at det er lønnsomt å flytte Eidsfjord barnehage til Paviljongen. Kommunestyret viser til

budsjettdokumentet side 63 der vi mener at beslutningsgrunnlaget ikke er godt nok dokumentert. Det er ikke lagt noe besparelse i 2026 har derfor følgende forslag:

Forslag til vedtak:

Kommunestyret ber kommunedirektør legge fram egen sak med økonomisk utredning før eventuell beslutning om å flytte Eidsfjord barnehage til Paviljongen.

Forslag 3: Holmstad skole og SFO

Kommunestyret mener at nedlegging av skole ikke skal være en del av budsjett/økonomiplan. Slike beslutninger skal være en konsekvens av en egen sak om skolestruktur. Kommunestyret forventer en nøye utredning av økonomisk konsekvens ved eventuell nedlegging av skole og SFO.

Verbalforslag fra AP, foreslått av Tove Mette Bjørkmo , Arbeiderpartiet

VERBALFORSLAG FRA ARBEIDERPARTIET

Verbalforslag 1 Investere/oppgradere bygninger – miljøgevinst

Regjeringen har vedtatt at kommunene kan få støtte via Enova for å oppgradere /vedlikeholde bygninger. Tiltakene skal bidra til reduksjon av strømforbruk.

Oppgradering Sortland barneskole/Skolekjøkken

Sortland barneskole har vært utsatt for brannskade. Det er gjennomført gjenoppbygging, men fremdeles har Sortland barneskole en del dårlige fasiliteter, blant annet skolekjøkkenet.

Fra statsbudsjettet:

Regjeringa har òg oppretta ei ordning der skular kan få rentekompensasjon når dei skal gjere større investeringar i utstyr og læringsarenaer - som verkstader, skulekjøkken eller uterom som gjer undervisninga praktisk, aktiv og relevant. I 2026 vil regjeringa auke investeringsramma i rentekompensasjonsordninga til 3 milliardar kroner. Dei neste fem åra skal denne trappast opp til 8 milliardar kroner.

Investeringsbudsjettet har en del tiltak som kan være søkbare for blant annet rentekompensasjon, eventuelt tilskudd. Dette er ikke synliggjort i budsjettet, men kan være en mulighet for innsparing for Sortland kommune sin del.

Forslag til vedtak:

Kommunestyret ber kommunedirektør sørge for at det søkes på tilgjengelige midler til tiltak som blant annet kan gi rentekompensasjon eller tilskudd.

Kommunestyret ber om at det legges fram sak for formannskapet som synliggjør hvilke tiltak som det søkes støtte til.

Verbalforslag 2 – Vegnormaler hjemlet i vegloven – kommunale veinormaler

Sortland kommune har som hovedregel at vegnormaler hjemlet i vegloven skal følges. Det er imidlertid slik at disse kan fravikes av kommuner og fylkeskommuner. Det betyr at kommunen

kan lage egne kommunale veinormaler som tilpasser kravene til lokale forhold. Hjemmel for dette er Vegloven §13 og tilhørende forskrifter.

Statens vegvesen sine vegnormer N100 kan i noen tilfeller være en krevende standard i for eksempel tettbygde boligområder på grunn av tilgjengelig areal. Det har også en økonomisk konsekvens.

Forslag til vedtak:

Sortland kommunestyre ber kommunedirektør vurdere hvilke områder som kan være aktuelle for kommunale normer som viker fra vegnormaler hjemlet i vegloven.

Forslag fra H, FRP, foreslått av Roar Wessel-Olsen, Høyre

Budsjett- og økonomiplan (BØP) 2026 -2029

INNSTILLING FRA FORMANNSKAPET

1. Kommunestyret vedtar Budsjett 2026 og økonomiplan 2026 – 2029 med endringer i.h.t punkt 24 for drift og punkt 26 for investeringer for de mål, rammer og tiltak som kommer frem for det enkelte rammeområdet.

Økonomiplanens første år utgjør kommunens årsbudsjett for 2026.

2. Kommunestyret legger til grunn måltall og handlingsregler vedtatt i budsjettsak 113/23.

Måltallene innarbeides i revisjon av økonomireglementet og skal sikre forsvarlig drift av kommunen og muliggjøre oppbygging av disposisjonsfondet.

3. Driftsbudsjettet vedtas i henhold til «bevilgningsoversikt drift» § 5-4 første og andre ledd.

4. Investeringsbudsjettet vedtas i henhold til «bevilgningsoversikt investering» §5-5 første og andre ledd.

I sak 98/25 vedtok kommunestyret følgende: *Kommunestyret ber kommunedirektøren synliggjøre de økonomiske konsekvenser utbyggingsavtaler utgjør i budsjett og økonomiplan.*

Kommunestyret ber kommunedirektøren kvalitetssikre om manglende oppstilling av oversikt over økonomiske forpliktelser kommunen har etter inngåtte utbyggingsavtaler er forenelig med kommunelovens krav til budsjett- og økonomiplan. '

5. Lånerammen for investeringer settes for 2026 til 111,156 MNOK.

I tillegg tas det opp 40 MNOK i startlån hos Husbanken - til videre utlån, jfr. punkt 20.
Låneopptak for investeringer i varige driftsmidler for resten av økonomiplanperioden settes til 237,300 MNOK i 2027, 15,240 MNOK i 2028 og 9,320 MNOK i 2029.

6. Inntekt og formueskatt settes til maksimal sats i henhold til Stortingets vedtak.

7. I medhold til lov om eiendomsskatt til kommunane (eiendomsskattelova) §§ 2 og 3 skal følgende

utskrivningsalternativ benyttes for skatteåret 2026:

Eiendomsskattesatsen utskrives med 4 ‰ for bolig- og fritidseiendom og 7 ‰ for alle andre eiendommer i henhold til eiendomsskattelovens § 2 og 3. Bunnfradrag for godkjente bolig- og fritidseiendommer settes til kr. 200.000.

a. Eiendomsskatt skrives ut i henhold til vedtatte eiendomsskattevedtekter.

b. Eiendomsskatt forfaller til betaling med samme terminer som øvrige kommunale avgifter.

c. Etter eiendomsskatteloven § 7a skal det innvilges fritak for eiendomsskatt for så vidt gjelder private

barnehager og skoler, som ikke driver på kommersielt grunnlag. Videre kan eiendommer som eies av

stiftelser eller organisasjoner, som ivaretar kommunens gavn eller tarv og som ikke driver på kommersielt grunnlag, herunder bygdehus og idrettsanlegg som er åpne for alle, av kommunestyret

innvilges fritak for eiendomsskatt.

d. For skatteåret 2026 skal det gis fritak for eiendom iht. eiendomsskatteloven § 7 bokstav a) for Kulturfabrikken Eiendom AS – gnr. 15 bnr. 31 seksjon 1, 6 og 7.

e. For 2026 gjennomføres en kontormessig oppjustering av gjeldende takster, (i henhold til Eiendomsskattelovens § 8A-4) med 10 %.

8. Budsjett 2026 for Kulturfabrikken Sortland KF vedtas med en overføring fra kommunen på 26,06 MNOK. Kommunestyret ber styret i Kulturfabrikken KF sikre at foretaket reduserer merforbruket mest mulig før det går tilbake til kommunen 1.5.2026.

9. Nye gebyr- og betalingssatser for pleie og omsorg i 2026 vedtas i henhold til vedlagt tabell i saken jfr. Vedlegg 2.

10. Priser på kommunale tjenester som endres fra 01.01.26 jfr. også vedlegg 1:

1. Vann, abonnementsgebyr: kr. 1.469 + mva. (+ 10,2 %)

2. Vann, forbruksgebyr: kr. 18,59 + mva. (+ 24 %)

3. Avløp, abonnementsgebyr: kr. 1.914 + mva. (+ 68 %)

4. Avløp, forbruksgebyr: kr. 21,42 + mva. (+ 64,4 %)

5. Feieavgift: kr. 850 + mva. (+ 22,7 %)

6. Omregningsfaktor for stipulert forbruk beholdes på 1,2 i henhold til anbefaling fra Norsk vann samt forurensningsforskriften § 16-4, første ledd.

7. Gebyr for etablererprøve fastsettes til maksbeløp.

11. Gebyrregulativ for husholdningsrenovasjon og slam vedtas i tråd med vedlegg 3 fra Reno-Vest IKS. Det forutsettes at abonnenter fortsatt kan levere 3 kubikk gratis betalingsavfall pr år. Reno Vest IKS må ved fastsettelse av gebyrer forholde seg til praksis for beregning av gebyr for innbyggere i Sortland kommune.

12. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 8,184 MNOK til Den Norske kirke v/Sortland kirkekontor inkl. kommunal tjenesteyting. Kommunestyret vedtar at PPD- eiendommen legges ut for salg i det åpne markedet med en klausul om at den skal brukes til trossamfunn og imøteser Menighetsrådets interesse for å kjøpe eiendommen.

13. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 1,6 MNOK til Vesterålsrådet.

14. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 0,6 MNOK til RKK.

15. Kommunestyret vedtar for 2026 et tilskudd på 4,84 MNOK til PPD.

16. Kommunedirektøren gis fullmakt til å foreta nødvendige budsjettekniske tilpasninger og pensjonsjusteringer.

17. Kommunestyret gir kommunedirektøren fullmakt til å fordele budsjett på ansvars- og artsnivå innenfor rammene.

18. Enkeltvedtak som fattes i løpet av 2026 som medfører budsjettmessige konsekvenser for 2026-2029 skal også inneholde et oppdatert handlingsprogram med saldering for hele økonomiplanperioden. Utbyggingsavtaler som inngås og som har budsjettmessige konsekvenser skal være saldert innenfor økonomiplanperioden.

19. Sortland kommune vedtar økt bosetting av 20 flyktninger i 2026, det bosettes ingen enslige mindreårige under 15 år. Sortland kommune skal styrke arbeidet for at allerede bosatte flyktninger skal bo videre her, få seg jobber og gjerne kjøpe bolig.

20. Lånerammen på startlånsmidler fra Husbanken settes til 40 MNOK for 2026.

21. Med bakgrunn i demografiske og økonomiske utfordringer bes kommunedirektøren fortsette utrede organisasjon og tjenesteproduksjonsstruktur. Dette forelegges politisk behandling i løpet av 2026.

22. Kommunedirektøren gis fullmakt til å oppta en løpende trekkrettighet (kassekreditt) på inntil 140 MNOK fra 1. januar 2026.

23. Endringer i forskrifter

Forskrift om vann- og avløpsgebyr, Sortland kommune endres slik at den støtter opp om politisk føring om å tilrettelegge for at generasjoner kan bo sammen jf. pkt 28. Forskriftsendring går som egen sak.

24. Økonomiske endringer i forhold til kommunedirektørens fremlagte forslag til driftsbudsjett for 2026

Budsjettfremlagget er ikke konsekvent på om kommunestyret skal budsjettere på rammenivå eller ikke. Kommunestyret inviteres til å budsjettere på rammer for senere at man skal gi fullmakt til kommunedirektør til å fordele rammene på ansvar og artsnivå. Kommunestyret ber kommunedirektøren avklare om det er behov for endringer i økonomireglementet med hensyn til hvordan man budsjetterer.

Punkter som endres på ansvar og artsnivå	2026	2027	2028	2029
Demokratistøtte	871	871	871	871
Dirigent demenskor	70	70	70	70
Gerdas Hus	200	200	200	200

Kjøp av tjenester Visit Vesterålen	900			
Tilskudd bygdehus	400	400	400	400
Tilskuddsportalen	38	36	56	(tilskudds- portalen finansieres over ramme Område KD)
Åpen hall	100	100	100	100
Garantiansvar utleie NAV	500	2026 dekkes under ramme NAV		
Sommer SFO	150	150	150	150
Nye VTA-plasser – 10 stk	500	500	500	500
Innløs evt. Hjemmel fysio	600	600	600	600
Skole-LOS	468	468	468	468
Prosjekt frivillighet	1 000	1 000	1 000	1 000
Bunnfradrag eiendomsskatt	3 900	3 900	3 900	3 900
Gratis Hall Barn og Unge I Blåbyhallen	1 700	1 700	1 700	1 700
Ikke redusere en legehjemmel	650	650	650	650
Opprettholde dagaktivitetstilbud (demens)	860	860	860	860
Opprettholde mat hjemmeboende	300	300	300	300
Revisjon Kystsoneplan	1000	2026 dekkes under ramme Teknisk		
Reguleringsplaner Indre Havn og Skjåneset	2000			
SUM	16 169	11 769	11 769	11 769
Reduksjon på ansvarsnivå post ; Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon» og Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2026	2027	2028	2029

Kommunedirektør	-1 952	-1 952	- 1 952	-1 952
Oppvekst	-3 172	3 172	3 172	3 172
Helse og Omsorg	-3 674	-3 674	-3 674	-3 674
Teknisk og samfunnsutvikling	-2 037	-2 037	-2 037	-2 037
SUM	-10 835	-10 835	-10 835	-10 835
Utbytte Vesterålen Energi + Reno Vest	-5900			
Justering anslag rammetilskudd	- 10000	-10000	- 10000	-10000
SUM Inndekning	-26 735	-26 735	-26 735	-26 735
Økning i resultat	10 566	14 290	19 649	25 029

Reduksjon på ansvarsnivå post ; *Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon*» og *Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon*

Sortland kommune skal skjære betydelig ned på bruk av eksterne konsulenter – som brukes og dekkes av budsjettposter som «Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon» og Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon», samt i investeringsprosjekter.

Interne fullmakter tilpasses slik at alle eksterne innkjøp over 50 000 kr må godkjennes av kommunedirektør ved kommunalsjef og det skal rapporteres til økonomiutvalget i hver tertialrapportering dersom eksterne brukes.

Dersom det er behov for å prioritere ytterligere mellom hvilken ekstern innleie/innkjøp som skal reduseres, så gir kommunestyret fullmakt til formannskapet til å prioritere hvor det skal kuttes. Det legges da frem sak med komplett oversikt over ekstern innleie/innkjøp.

Nærmere om tilpasninger på de enkelte rammeområdene

Kommunedirektør

Sortland kommune skal bruke egen kommuneadvokat til alle saker som krever det og stillingen skal være selvfinansierende jf. forutsetninger ved opprettelsen av stillingen. Interne fullmakter til å bruke eksterne advokater tilpasses dette. Ved bruk av eksterne advokater skal det være godkjent av kommunedirektøren selv og det skal rapporteres i hver tertialrapportering dersom eksterne advokater brukes på rammeområder.

Sortland kommune skal skjære betydelig ned på bruk av eksterne konsulenter – som brukes og dekkes av budsjettposter som «Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon» og Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon», samt i investeringsprosjekter. Interne fullmakter tilpasses slik at alle eksterne innkjøp over 50 000 kr må godkjennes av kommunedirektør ved kommunalsjef og det skal rapporteres i hver tertialrapportering dersom eksterne brukes.

Frivilligheten koordineres sektorovergripende og styres av vedtatt plan for Frivillighet. Denne følges opp med at det utpekes en Frivillighetskoordinator. Stilingen finansieres ved at interne ressurser som brukes på de ulike sektorene (Kultur, NAV, Helse og Omsorg, Oppvekst, Teknisk og Samfunnsutvikling, HR/Stab (næring og samfunnsutvikling) samordnes til en ressurs som legges med sektorovergripende funksjon i organisasjonen. Dette skal ikke gå ut over sektorenes behov for egen interne koordinering. Det rapporteres til formannskapet tertialvis på måloppnåelse satt i Frivilligmelding og budsjettplan.

Kommunestyret har vedtatt tidligere at prosjekt og utviklingsoppgaver skal leies inn av eksterne. Kommunedirektøren bes følge opp vedtak i sak PS-018/24 og at det gjennomføres snarlig. Organisasjonen rigges for å ha god intern bestiller- kompetanse på prosjekter og på styring under ekstern prosjektledelse.

Tilskuddsportalen er fremhevet av Næring og samfunnsutvikling som et svært viktig verktøy for lag og foreninger i Sortland. Medlemskap/abonnement dekkes innenfor rammen til KD.

Oppvekst

Skole- og barnehagestruktur i Sortland kommune skal ikke bestemmes eller endres administrativt eller i budsjettvedtak. Holmstad skole legges ikke ned i BØP-perioden. Eidsfjord barnehage flyttes ikke fra grendehuset til Paviljongen så lenge det hefter en kommunal garanti på lånet til grendelaget. Skoler med kapasitet til å ta flere elever enn det som er i dag skal vurderes til å avlaste andre skoler som har høyt elevtall.

Kommunestyret ber kommunedirektøren legge fram en sak innen første halvår 2026 om framtidig skole- og barnehagestruktur i Sortland, basert på tidligere kunnskapsgrunnlag og allerede vedtatt samfunnsplan. Det leies ikke inn eksterne konsulenter. Prosess og sak må involvere en bred medvirkning fra bygder, FAU, elever, lærere, barn og unges representant, medvirkningsråd (ungdomsrådet) etc.

Sortland kommune inviterer til etablering av private skoler og barnehager, herunder tilrettelegge for privat overtagelse av eksisterende kommunale skoler/barnehager, slik som ble gjort på Jennestad i 2014.

NAV – og Barnevern vurderes tatt ut av rammeområde Oppvekst og organiseres slik at det helhetlige ansvaret for at virkemidler i NAV, og de støtte-, tilretteleggings og -forebyggende funksjoner som ligger i kommunen styres helhetlig slik at det økende Utenforskapet reduseres. Når NAV leier boliger fra SOBOS eller andre må de legge til grunn innenfor sin egen ramme at det kan oppstå ansvar for ødeleggelser etc. som de vil kunne ha et økonomisk ansvar for.

Helse og Omsorg

Det forventes tatt ut effekt på bruk av KI og digitalisering for eksempel ved bruk av pasientdokumentasjon, journalføring, digital hjemme-oppfølgning, flere elektroniske medisindispensere, øke bruk av telefonkonsultasjoner ved legekontolet, redusere bruk av vikartjenester og overtid på legekontolet, i hjemmetjenesten og på institusjoner.

Prøve ut samlokalisering i praksis uten nye bygg. Ved å samle personalbaser og administrasjon der det er mulig, dele på natt- og vikarressurser og jobbe mer systematisk med tidlig innsats og raskere overgang fra sykehus til riktig omsorgsnivå.

Teknisk og samfunnsutvikling

Kommunestyret har vedtatt at

- 1. Ansvaret for gjennomføringen av reguleringsplan for nytt havneavsnitt på Skjåneset tilbakeføres til Sortland havn for en raskere fremdrift.*
- 2. Parallelt og koordinert med oppstart av arealplan skal det igangsettes detaljregulering av Kringelen/Skjåneset for å sikre en helhetlig utvikling av kommunens havneaktiviteter.*
- 3. Kystvakten har meldt behov for større arealer i Sortland havn. Det krever at arbeidet med reguleringsplanen for Indre havn prioriteres innen utgangen av 2025 for å imøtekomme behovet for arealer for bl.a. for å ivareta cruise, opplagsfartøy, fiskeflåten og mulige hurtigbåtruter i fremtiden.*
- 4. Kommunedirektøren bes om å konsultere reinbeitedistriktet om planprosessene, herunder drøfte innholdet før politisk behandling. Dette for å bidra til å sikre samiske interesser og rettigheter i en tidlig fase.*
- 5. Det settes av tilstrekkelig midler til gjennomføringen av disse to reguleringsplanene i Sortland kommunes Budsjett og økonomiplan for 2026 – 2029.*

For å finansiere at det gjennomføres to reguleringsplaner i Sortland Havn KF gjøres et direkte nedtrekk på rammen til Teknisk og Samfunnsutvikling for 2026. Det er ønskelig at dette kommer til uttrykk i nedjustert bemanningsnivå på Prosjekt og Utvikling ved neste naturlige avgang. Inntil videre dekkes det under rammen.

25. Kommunedirektøren bes hensynta følgende signaler fra kommunestyret ved gjennomføring av kostnadsbesparende tiltak i punkt 24 for 2026:

- Oppsigelser skal unngås. Reduksjon i lønnskostnader skal skje etter naturlige avganger.
- Reduksjon av stillinger ved naturlige avganger skal fortrinnsvis skje i administrative stillinger og ikke stillinger i direkte tjenesteproduksjon.
- Bruk av konsulentkostnader skal reduseres betydelig innenfor alle rammeområdene.

- Redusere bruk av innleie fra vikarbyråer
- Redusere bruk av overtid
- Ha tett dialog med ansatte og tillitsvalgte.
- Etablere porteføljestyring av investeringer.
- Aktiv gjeldsforvaltning. Legg fram strategi for rentebinding, refinansiering og justert avdragsprofil som reduserer netto finansutgifter.
- Grep mot sykefravær: Måltrettet arbeidsmiljøoppfølging i enheter over terskel, raskere tilrettelegging ved delvis fravær, og aktiv vikarstyring.
- Kompetansebygging med intern deling. Flytt mest mulig kurs til interne fagdager og digitale formater.
- Grep mot oppsigelser grunnet at kommunen ikke tilrettelegger for ansatte: Vedta i ADMU at alle ansatte i turnus har krav på tilrettelegging av arbeidstid så langt det er mulig, dersom familiesituasjonen eller andre forhold krever det.
- E-signering på alle relevante kontrakter, standardiserte digitale skjema, og strammere tilgangsstyring (rydde opp i lisenser og avvikle ubrukt programvare).

26. Økonomiske endringer på investering i forhold til kommunedirektørens forslag

Investeringer (ikke selvkost)	2026	2027	2028	2029
salg tomt Nortura	-25 000			
salg tomt bankplass/gamle brannstasjon	-15 000			
salg PPD	-5 000			
Regulering Rundheia/Lamarka	300			
Salg tomter Rundheia/Lamarka		-20 000		
Flerbrukshall	62 700	-62 700		
Sammenkobling Bjørklundveien-Vesterveien	-16 500	16 500		
Eidsfjord Barnehage	-1 500			
Salg Skytterhaugen	-20 000			
Avløp Skytterhaugen	20 000			
SUM	0	-66 200		
Investeringer selvkost				
Storvatnet	-16 000	16 000		

Bakgrunn:

- Salg av tomt Nortura iht vedtak i Kommunestyret 30.10.2025
- Gamle brannstasjon og bankplassen skal selges uten klausul.
- Flerbrukshallen fremskyndes med oppstart bygging så snart som mulig i 2026 og ferdigstillelse i 2027. Viktig etter at Nordland Fylkeskommune har satt av penger i 2026.

- Områderegulering Lamarka/Rundheia tas som investering i 2026. Salg av regulerte tomter gjøres i 2027.
- Salg av Skytterhaugen og bruk av inntektene til å finansiere avløp i.h.t vedtak i Formannskapet 5.juni 2025. Det fremmes sak med tilkobling til nytt anlegg via Markveien.
- Bygging av sammenkobling Vesterveien - Bjørklundveien forskyves til 2027 da det trengs tid i 2026 til å gjennomføre ferdig prosjektering, anbudsprosess og grunnnerv.
- Bygning av demning Storvatnet forskyves til 2027 da det først må fås nødvendig avklaringer i forhold til konsesjonsforhold med NVE.

27. I løpet av 1. halvår 2026 skal det fremlegges oppdaterte budsjett/kostnadsberegninger for:

- Sammenkobling av Bjørklundveien – Vesterveien
- Rundkjøring Bjørklundveien – rv82 og alternativt T-kryss med sidefelt og lysregulering.

28. For å styrke kvaliteten på tjenestene og oppnå økonomiske besparelser fra og med 2027 bes kommunedirektøren om å iverksette følgende tiltak i 2026:

1. Invitere til offentlig-privat samarbeid (OPS) for videre investeringer og drift innenfor helse og omsorg.
2. Igangsette tverrfaglig prosjekt om «Generasjoner som bor sammen» og søke KS/Statsforvalter eller andre om prosjektstøtte. Hvordan Sortland kommune kan utvikle en helhetlig strategi for å legge til rette for at flere eldre kan bo hjemme lenger, herunder hvordan kommunen kan stimulere til at flere generasjoner bor sammen under samme tak eller i tilknytning til hverandre. Dette bør utredes:
 - a. Demografiske utviklingstrekk og dagens bo- og tjenestesituasjon for eldre i Sortland.
 - b. Lavterskel støtte, veiledning, velferdsteknologi og tjenester som gjør det enklere for familier å ta imot eldre hjemme.
 - c. Hvordan kommunen kan bruke og styrke bruken av startlån, tilskudd til boligtilpasning og andre statlige ordninger som muliggjør generasjonsboliger.
 - d. Om kommunen innenfor lovverket kan bruke reduserte byggesaksgebyrer, justert eiendomsskatt eller andre lokale insentiver for å stimulere til generasjonsboliger.
 - e. Eventuelle kostnader og gevinster ved økt hjemmebasert omsorg og redusert behov for institusjonsplasser.

Sortland Venstre – Budsjett og Økonomiplan 2026–2029

Innledning

Sortland kommune står i en **utfordrende økonomisk situasjon**. Etter flere år med høy investeringstakt og låneopptak vil gjelden nærme seg **1,8 milliarder kroner innen 2029**, mens disposisjonsfondet i praksis er tomt fra 2025. Samtidig øker utgiftene til eldreomsorg med over **120 millioner kroner** de neste ti årene, mens kostnadene på oppvekstfeltet må reduseres. Dette **krever strukturelle grep og rask omstilling av tjenestene**.

Budsjettforslaget legger opp til en midlertidig videreføring av dagens skoler og barnehager i 2026 for å sikre lovpålagt medvirkning og en grundig prosess som gir legitimitet og kvalitet i beslutningene.

Proessen kan gi et annet resultat enn kommunedirektørens forslag, og det er viktig å ha rom for å vurdere både sammenslåing og opprettholdelse av enheter. Reverseringen i 2026 er derfor ikke et forsøk på å låse strukturen, men et grep for å gi tid til en forsvarlig prosess.

Samtidig synliggjøres at strukturendringer kan gi økonomiske gevinster fra 2027, basert på kommunedirektørens beregninger, uten å forskuttere utfallet. Disposisjonsfondet brukes som buffer for å absorbere kostnader i overgangsperioden, samtidig som fondet bygges opp igjen for langsiktig robusthet. Dette gir kommunen mulighet til å gjennomføre en forsvarlig prosess uten å svekke bærekraften i økonomien.

Inntekter er mer enn rammeoverføringer

Vi kan ikke basere oss på at staten alene skal løse utfordringene. Sortland har egne muligheter – særlig gjennom havbruksnæringen – som ikke er utnyttet godt nok. Å vente på rammeoverføringer samtidig som vi overser lokale inntektsmuligheter, er ikke bærekraftig politikk.

Venstre legger frem et budsjett som tar realitetene på alvor: **satse på grønn omstilling, digitalisering, forebygging og kompetanse**, samtidig som vi tilrettelegger for vekst i havbruksnæringen.

Sortland skal være en **aktiv kystkommune – ikke en passiv mottaker av rammetilskudd fra staten**.

1. Verbalforslag

1.1 Skolestruktur og kvalitet

Sortland Venstre har reversert kommunedirektørens forslag om kutt ved Holmstad skole/SFO, Jennestad barnehage og Eidsfjord barnehage for å sikre kvalitet og levende lokalsamfunn. Samtidig ser vi at demografiske endringer – med færre barn i grunnskole- og barnehagealder nasjonalt og lokalt – **krever en helhetlig plan for fremtidens oppvekstilbud**.

Innen høsten 2026 skal det fremmes en sak om en robust og bærekraftig struktur for skoler og barnehager med universell utforming. Dette inkluderer vurdering av sammenslåing og modernisering av små enheter for å **sikre gode læringsmiljø, effektiv ressursbruk og høy kvalitet – uten forhastede kutt som svekker tilbudet.**

1.2 Eldreomsorg og forebygging

Sortland kommune skal utarbeide en langsiktig plan for eldreomsorgen med fokus på forebyggende tjenester, tilrettelagte boliger og styrket hjemmetjeneste. Dette skal sikre gode og trygge tjenester, samtidig som behovet for kostbare institusjonsplasser forebygges. Forebygging og tilrettelegging gir bedre livskvalitet og lavere kostnader på sikt.

1.3 Kompetanse og heltidskultur

Kommunen skal utarbeide en strategisk kompetanseplan for helse- og omsorgssektoren og iverksette tiltak for **rekruttering, heltidskultur og kompetanseheving**. Dette skal oppnås gjennom målrettet kompetanseutvikling, rekruttering og organisering av arbeidstid.

Tiltaket vil gi bedre kontinuitet, kvalitet og produktivitet, redusert sykefravær og administrasjonskostnader, samt styrke kommunens attraktivitet som arbeidsgiver.

1.4 Økonomisk kontroll og investeringer

For alle investeringsprosjekter over ti millioner kroner skal det gjennomføres konsekvensanalyser som vurderer både driftsøkonomi og klimafotavtrykk.

Vannforsyningsprosjekter skal prioriteres der kost-nytte-effekten er best dokumentert. Dette viser at kommunen tar økonomisk og miljømessig ansvar i sine investeringer.

I tillegg skal disposisjonsfondet brukes som en buffer, ikke som en engangsreserve som tømmes. Det skal utarbeides en plan for å bygge fondet opp igjen, med klare mål for årlig avsetning, prioritering av inntektsøkende tiltak og kostnadsreduksjoner. Strategien skal sikre kommunens langsiktige økonomiske handlefrihet og redusere risikoen ved fremtidige svingninger i inntekter og utgifter.

1.5 Interkommunalt samarbeid

Sortland kommune skal ta initiativ til interkommunalt samarbeid i Vesterålen for å sikre faglig bærekraft og effektivisering. Innen utgangen av 2026 skal det legges frem en plan som konkretiserer hvilke tjenester som skal samordnes med nabokommunene.

Planen skal inneholde oversikt over aktuelle tjenesteområder – samt beregninger av forventede besparelser og tidsfrister for gjennomføring.

Kommunestyret skal årlig følge opp fremdriften og sikre at samarbeidet gir dokumenterte økonomiske og faglige gevinster.

1.6 Reduksjon av administrasjonskostnader

Kommunestyret ber administrasjonen gjennomføre en analyse av ressursbruk til administrasjon og styring basert på KOSTRA-tall for sammenlignbare kommuner (gruppe 7). Analysen skal identifisere områder med høyere kostnader og foreslå tiltak for effektivisering.

Tallene viser at Sortland har høyere administrasjonskostnader per innbygger enn gjennomsnittet. Dette gir et effektiviseringspotensial på om lag **2 millioner kroner årlig** dersom kostnadene reduseres til gjennomsnittsnivå.

Administrasjonen skal rapportere til kommunestyret med konkrete forslag og beregnet innsparing innen 1. tertial 2026, med sikte på å oppnå en reduksjon på minimum **3–4 millioner kroner årlig fra 2027**.

2. Driftstiltak i budsjett og økonomiplanen

2.1 Grønn omstilling og bærekraft

Sortland kommune skal fra 2027 integrere klimabudsjett og klimaregnskap i økonomiplanen. Dette gir et tydelig rammeverk for målrettede tiltak som reduserer klimagassutslipp og øker energieffektiviteten. Satsingen skal ikke bare kutte kommunens klimafotavtrykk, men også bidra til lavere driftskostnader over tid – slik at vi oppnår både miljømessige og økonomiske gevinster.

2.2 Reversering av kutt ved Holmstad skole og Jennestad og Eidsfjord barnehager

Sikrer oppvekstilbudet i lokalsamfunnene, samtidig som vi jobber med en langsiktig plan for en robust og bærekraftig skolestruktur.

2.3 Reversering av kutt i dagaktivitetstilbud for personer med demens

Dagaktivitets tilbudet forebygger raskere sykdomsutvikling og reduserer omsorgsbyrden for pårørende og reduserer risiko for økt behov for institusjonsplasser og langsiktige kostnader.

2.4 Fjerne demokratistøtten

Omdisponeres og brukes til dagaktivitetstilbud for personer med demens.

2.5 Redusert energiforbruk i kommunale bygg

LED-belysning, varmepumper og styringssystemer gir dokumentert effekt og varige besparelser.

2.6 Digitalisering og effektivisering

Sortland kommune skal utarbeide en helhetlig plan for økt digitalisering av kommunale tjenester. Planen skal omfatte:

- **Automatisering av søknadsprosesser** reduserer behandlingstid og sikrer bedre kvalitet.
- **Effektivisering av fakturabehandling og arkivfunksjoner** gir færre manuelle timer og høyere presisjon.

2.7 Økt bruk av velferdsteknologi i helse- og omsorgstjenestene

Styrker kvaliteten og tilgjengeligheten. Tiltakene vil gi mer effektive tjenester, bedre ressursutnyttelse og høyere kvalitet for innbyggerne, samtidig som kommunen oppnår kostnadsbesparelser over tid.

2.8 Bedre utnyttelse av velferdsteknologi

Trygghetsalarmer, digitale tilsyn og medisindispensere reduserer behovet for dyre tjenester.

2.9 Optimalisering av innkjøpsavtaler

Samordning og reforhandling gir direkte besparelser med lav implementeringskostnad.

2.10 Reduksjon i eksterne konsulentoppdrag

Flere oppgaver forutsettes løst internt, noe som gir umiddelbar effekt.

2.11 Havbruk og lokal verdiskaping

Sortland kommune skal:

- Identifisere og tilrettelegge nye områder for oppdrett, med sikte på bærekraftig vekst.
 - Etablere et fast dialogforum med havbruksnæringen for å sikre gode rammebetingelser og lokal verdiskaping.
 - Rullere kystzoneplanen for å tilpasse arealbruk til fremtidige behov.
 - Samarbeide med Sortland videregående skole om kompetanseprogrammer som styrker rekruttering og fagmiljø.

Disse tiltakene vil styrke havbruksnæringen som inntektskilde og bidra til økt verdiskaping i lokalsamfunnet. Klarering av nye oppdrettsområder kan alene gi tilleggsutbetalinger på opptil **5 millioner kroner** gjennom Havbruksfondet annet hvert år.

2.12 Vann, avløp og VVA

Sanering og oppgradering av ledningsnett vil redusere lekkasjer og dermed redusere behovet for ny demning i Storvannet.

3. Tabell: Driftstiltak (i millioner kroner)

Budsjettforslaget tar utgangspunkt i kommunens reelle utfordringer: høy gjeld, tomt disposisjonsfond og behov for strukturelle grep. Forslaget er realistisk fordi det bygger på kjente innsparingspotensialer (digitalisering, innkjøpsoptimalisering, administrasjonskutt) og mulige inntekter fra havbruk.

Beløp i () er reduserte kostnader og økte inntekter

Drift:	2026	2027	2028	2029
Holmstad skole/SFO – reversert	1 600			
Jennestad barnehage	0			

Eidsfjord barnehage –	0			
Barnehage og skolestruktur * Samlet effekt av strukturtiltak fra 2027 (erstatte enkeltposter)		(5 600)	(6 100)	(6 100)
Klimabudsjett og klimaregnskap	500	1 000	1 000	1 000
Dagaktivitetstilbud for personer med demens	860	860	860	860
Fjerning av demokratistøtten	(871)	(871)	(871)	(871)
Redusert energiforbruk	(600)	(900)	(1 200)	(1 200)
Digitalisering	(750)	(1 130)	(1 500)	(1 500)
Velferdsteknologi	(400)	(600)	(800)	(800)
Innkjøpsoptimalisering	(500)	(500)	(500)	(500)
Konsulentkutt	(500)	(500)	(500)	(500)
Ny klarering av havbruksområder	0	(5 000)	0	(5 000)
Tilførsel disposisjonsfond netto etter KLP-innskudd	(661)	(13611)	(9611)	(14610)

*Linjen 'Barnehage og skolestruktur' erstatter kommunedirektørens opprinnelige kutt (Holmstad, Jennestad, Eidsfjord, lærerårsverk) og gir samlet effekt fra 2027. Reverseringene i 2026 er midlertidige for å sikre prosess og medvirkning.

Vann, avløp og VVA	2026	2027	2028	2029
Storvannet damanlegg – reversert	(18 000)	–	–	–
HP vann – diverse tiltak	5 000	–	–	–
Systematisk utskifting ledningsnett	13 000			

Ordfører Grete Ellingsen hadde invitert gruppelederne fra partiene som ikke er valgt inn i Formannskapet; Rødt, Venstre, MDG og INP til å delta i møtet under formannskapets behandling av PS-sak 129/25, hvor de kunne stille spørsmål eller komme med kommentarer.
Representant som møtte; Lasse Marthinussen (INP)

Permisjon:

Repr. Einar Mårstad (H) ba om permisjon og forlot møtet kl. 13:00

Repr. Frank Ludvigsen (H) møtte for Mårstad.

Det er 9 repr. tilstede under behandling av saken.

Kommunedirektør Trond Stenhaug redegjorde for saken. (Vedlegg)

Votering:

Forslagene fra AP falt med 2 stemmer (1 AP, 1 SV) mot 7 stemmer (6 H, 1 FRP)

Kommunedirektørens innstilling falt enstemmig.

Forslag fra H, FRP vedtatt med 7 stemmer (6 H, 1 FRP) mot 2 stemmer (1 AP, 1 SV)